

Høgskulen på Vestlandet

Pedagogikk og elevkunnskap 2b 5-10

LU2-PEL415

Predefinert informasjon

Startdato:	05-05-2017 09:00	Termin:	2017 06
Sluttdato:	19-05-2017 14:00	Vurderingsform:	Norsk 6-trinnskala (A-F)
Eksamensform:	Bacheloroppgave	Studiepoeng:	15
SIS-kode:	LU2-PEL415 1 B-1		
Intern sensor:	(Anonymisert)		

Deltakar

Namn: Julianne Simonsen Bjordal
Kandidatnr.: 22
HVL-id: 137205@hul.no

Informasjon frå deltakar

Tal på ord *: 10037
Tru- og loverklæring *: Ja

Gruppe

Gruppenamn: Enmannsgruppe
Gruppenummer: 13
Andre medlemmer i gruppa: Deltakaren har levert inn i enkeltmannsgruppe

Eg godkjenar avtalen om tilgjengeleggjing av bacheloroppgåva mi *

Ja

**Høgskulen
på Vestlandet**

BACHELOROPPGAVE

Ekskursjon som undervisningsmetode

Excursion as a teaching method

Pedagogikk og elevkunnskap, 2b 5-10

Emnekode: LU2 – PEL415

**Stord/Høgskulen på Vestlandet/Grunnskolelærerutdanning
5 – 10/**

Innleveringsdato: 19.05.17

Antall ord: 10 037

Navn: Julianne Bjordal

Veiledere: Leif Tore Trædal & Ieva Kuginyte-Arlauskiene

Jeg bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jfr. *Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 10.*

Ekskursjon som undervisningsmetode

Illustrasjon 1 hentet 18.05.17 fra <https://conceptually.org/concepts/explore-or-exploit/>

"Hvordan og hvorfor bruker lærere ekskursjon i samfunnsfag for å øke kompetansen hos elevene?"

Av: Julianne Bjordal

Høgskulen på Vestlandet, avd. Stord 2017

Bacheloroppgave i Pedagogikk og elevkunnskap GLU 5- 10

Sammendrag

I mitt forskningsarbeid ønsket jeg å finne mer ut om bruken av ekskursjon i skolen. For å begrense oppgaven valgte å konsentrere meg om bruken av ekskursjon øker kompetansen hos elevene. Min problemstilling ble som følger: ”Hvordan og hvorfor bruker lærere ekskursjon i samfunnsfag for å øke kompetansen hos elevene?” Det å få dra ut av klasserommet og lære ved å bruke mer enn kun syn- og hørselssansene er spesielt for mange elever. Å gjøre teksten og bildene i lærebøkene levende ved å se det i virkeligheten er en utfordrende oppgave for skolen og lærerne, derfor vil jeg se hvordan dette blir gjort i praksis.

Jeg har delt teoridelen min inn i to deler; hvordan ekskursjon blir brukt som undervisningsmetode, og hvorfor ekskursjon blir brukt som en undervisningsmetode. Jeg hadde ikke mye kartlegging før jeg gjorde undersøkelsene mine, og har derfor endret på teorigrunnet mitt underveis i skriveprosessen. Den mest sentrale litteraturen jeg har tatt i bruk er; ”Geografididaktikk i klasserommet” (2010) av Mikkelsen og Sætre, ”Pedagogiske grunntanker” (2012) av Erling Solerød, ”Livet i skolen” (2013) av Sølvi Lillejord, Terje Manger og Thomas Nordhal og ”La stå! Læring – på veien mot den profesjonelle lærer” (2009) av Ray Svanberg og Hans Petter Wille.

For å kunne svare på problemstillingen min brukte jeg en kvalitativ forskningsmetode. Blant annet intervju. Jeg intervjuet tre lærere som underviser i samfunnsfag på en ungdomsskole. Jeg hadde laget en intervjuguide som ble fulgt gjennom intervjuet med oppfølgingsspørsmål. På slutten av intervjuet var jeg åpen for at intervjuobjektene kunne få legge til opplysninger om de hadde mer å tilføye.

Gjennom bacheloroppgaven min har jeg funnet ut at ekskursjon som undervisningsmetode er en lang prosess som trenger mye planlegging og vilje for å gjennomføres. I bacheloroppgaven min kommer det frem hvordan lærere tilpasser elevens evner og forutsetninger gjennom ekskursjon. Det kommer også frem hvilke typer ekskursjoner som blir brukt og hvilke som ikke blir praktisert, og hvorfor det er slikt. Det blir også forklart hvordan ekskursjon kan være med på å vekke elevens indre motivasjon, slik at interessen for faget hos eleven blir forsterket.

Innholdsfortegnelse

1.0 Innledning	1
1.1 Bakgrunn	1
1.2 Problemstilling	1
1.3 Oppbygging av bacheloroppgaven	2
Teoretisk grunnlag	4
2.0 Teorikapittel	4
2.1 Læreplanen	4
2.2 Ekskursjon som undervisningsmetode	5
2.3 Ekskursjon som metode for en tilpasset undervisning	9
2.4 Ekskursjon som motivasjonsfremmende effekt	10
2.5 Oppsummering teorikapittel	12
Metode	13
3.0 Valg av metode	13
3.1 Kvalitativ metode	13
3.2 Intervju	13
3.3 Intervjuguide	14
3.4 Utvalg	15
3.5 Praktisk gjennomføring	15
3.6 utfordringer	15
3.7 Gyldighet, pålitelighet og etikk	16
Presentasjon av resultat	18
4.0 Presentasjon av data	18
4.1 Hvorfor velge å bruke ekskursjon som metode?	18
4.2 Hvordan arbeider læreren og klassen før, under og etter en ekskursjon?	18
4.3 Hvordan vurderes økningen av kompetansen etter en ekskursjon?	20
Drøfting	22
5.0 Drøftingskapittel	22
5.1 Hvordan bruke ekskursjon som undervisningsmetode	22
5.2 Hvorfor bruke ekskursjon som undervisningsmetode	23
5.3 Økning av kompetansen	25
Konklusjon	27
6.0 Konklusjon	27
Kilder	29
Vedlegg	31
Vedlegg 1	31
Vedlegg 2	32

1.0 Innledning

I bacheloroppgaven min har jeg valgt å fokusere på bruken av ekskursjon som undervisningsmetode i samfunnsfag. Variert undervisning er viktig for å fremme kunnskapen elevene skal lære (Buli- Holmberg & Ekeberg, 2016, s. 165). Jeg har valgt å kombinere pedagogikk og elevkunnskap med samfunnsfag. Dette er to viktige fag i forhold til lærerrollen, relasjonsbygging og det sosiale en finner i et klasserom. I tillegg bygger samfunnsfag og pedagogikk på det å utvikle barnet i riktig retning. Med pedagogikk og elevkunnskap i ryggsekken skal en som lærer i samfunnsfag vise elevene hvordan en skal ta del i det felleskulturelle samfunnet man lever i her i Norge, men også samfunn og kulturer som er mer fremmed for elevene (Utdanningsdirektoratet, 2013a). Jeg ønsket å danne meg et større bilde av hvordan gode pedagogiske kunnskaper kan bli tatt i bruk i samfunnsfag.

1.1 Bakgrunn

Grunnen til at jeg valgte å skrive om ekskursjon som undervisningsmetode er fordi jeg som GLU 5-10 student vil ha stor nytte av bredere kunnskap og erfaring på dette området. Det er viktig at elevene får en god opplevelse når de går mange år på skole, og skal tilbringe mye tid sammen med klassen og lærerne sine. Jeg mener at læreren har hovedansvaret for å skape et godt klassemiljø og gode opplevelser som elevene kan se tilbake til senere i livet. I arbeidet med bacheloroppgaven ønsket jeg få vite mer om hvordan jeg kunne lage undervisningsopplegg som kunne motiverer elevene til å synes undervisningen var spennende og lærerik. Jeg fant ut at det å skrive om ekskursjon derfor ville passe bra. Det å skaffe erfaring om hvordan en lærer planlegger og gjennomfører en ekskursjon ville gi meg et godt utgangspunkt for å gi elever videre læring når jeg selv skal arbeide på en skole. Jeg har blitt lært at kvaliteten på undervisning er viktig. Gjennom denne bacheloroppgaven ser jeg på elevenes utbytte av ekskursjon, både innenfor det faglige, men også i forhold til relasjonsbygging og motivasjon.

1.2 Problemstilling

Jeg har valgt å avgrense omfanget av denne oppgaven til kun å gjelde undersøkelser av bruken av ekskursjon som undervisningsmetode i samfunnsfag. Bruken av ekskursjon kan variere, og det kan derfor være flere måter å vurdere om ekskursjonen gir et faglige utbytte. Hensikten med denne oppgaven er å få frem hvordan lærere bruker ekskursjon som undervisningsmetode, og hvorfor de i så fall velger å bruke denne type undervisning. Det er

også naturlig å se om ekskursjon gir økt kompetanse, og hvordan denne kompetansen blir vurdert. Problemstillingen ble derfor: ”Hvordan og hvorfor bruker lærere ekskursjon i samfunnsfag for å øke kompetansen hos elevene?”.

1.3 Oppbygging av bacheloroppgaven

Mitt teorikapittel består av 4 deler: læreplanen, ekskursjon som undervisningsmetode, ekskursjon som tilpasset opplæring og ekskursjon som motivasjonsmiddel. Først i teorikapittelet forklarer jeg hvordan ekskursjon kan bli brukt til å fylle læringskravene i læreplanen. Videre presenterer jeg hva en ekskursjon er og hvordan en kan bruke ekskursjon som metode i undervisningen. Jeg forklarer hva det er viktig å ha fokus på før, under og etter ekskursjonen. Jeg beskriver også hva en god ekskursjon er, og hvorfor disse typene ekskursjoner gir mer tilbake til eleven i forhold til en dårlig ekskursjon. I den sammenheng trekker jeg inn Dewey sin teori om hvordan barn lærer best ved å være i aktivitet. Jeg trekker også inn Dewey sin teori om at barn lærer best hvis de får lov å føle seg frie, og at læreren er en støttespiller som hjelper til underveis. Videre beskriver jeg hvordan Vygotsky sin teori om den proksimale utviklingssonen støtter opp om bruken av ekskursjon som metode. Jeg skal også presentere at ekskursjon kan bli sett på som tilpasset opplæring. I den sammenheng viser jeg til Gardner sin teori om at alle barn har forskjellig intelligens. Jeg avrunder teorikapittelet med å beskrive hvordan ekskursjon kan bli brukt for å motivere elevene til å få økt interesse for faget, og det å finne elevenes indre motivasjon for å ønske å lære mer.

I metodekapittelet omtales forskningsmetoden jeg valgte, intervju, samtidig som jeg beskriver utvalget mitt, lærere på en ungdomsskole. Videre beskriver jeg den praktiske gjennomføringen og de ulike utfordringene som dukket opp. Til slutt tar jeg for meg gyldigheten og påliteligheten av mine funn, og avrunder med å gjennomgå viktige etiske prinsipper som er sentrale i mitt valg av forskningsmetode.

I presentasjonen av data har jeg valgt å dele opp datamaterialet i tre hovedspørsmål. Først beskrives hvorfor lærerne velger å bruke ekskursjon som metode. Videre skal jeg se på hvordan læreren forbereder seg selv og klassen på at de skal dra på en ekskursjon og hva de arbeider med etter ekskursjonen. Deretter hvordan læreren vurderer denne måten å arbeide på i forhold til hvor stort faglig utbytte elevene får av å lære på denne måten.

I drøftingsdelen presenterer jeg resultatene mine, og drøfter dette opp mot etablerte teorier som blir lagt i teorikapittelet. Denne delen er delt inn i tre hoveddeler for å svare på problemstillingen. Til slutt presenterer jeg en konklusjon for å samle de røde trådene i bacheloroppgaven.

Teoretisk grunnlag

2.0 Teorikapittel

Teorikapittelet består av fire deler; en innledning med utvalgte kompetansemål en finner i læreplanen til samfunnsfag, ekskursjon som metode, ekskursjon som tilpasset opplæring og ekskursjon som motivasjonsmiddel. Først tar jeg for meg læreplanen og viser til læringsmål som kan oppnås ved å bruke ekskursjon som metode. Deretter definerer jeg hva ekskursjon er, og hvordan en kan arbeide med ekskursjon. Det blir også forklart hva som er viktig å tenke på med bruken av ekskursjon som metode. Videre kommer jeg til å skrive om ekskursjon som tilpasset opplæring. Her vil det bli skrevet om variasjon i undervisningen, og om hvordan en kan bruke ekskursjon for å utnytte at alle barn har forskjellig intelligens. Avslutningsvis kommer jeg til å skrive om hvordan ekskursjon kan brukes i undervisningen for å motivere elever på det indre plan.

2.1 Læreplanen

LK13 beskriver samfunnsfag som et fag som skal fremme evnen til å diskutere, resonnerer og lære elevene å løse problemer som møtes i samfunnet. Samfunnsfag er et fag som skal øke elevens lyst på å søke kunnskap om samfunn og kulturer. Gjennom samfunnsfag skal elever lære å forstå hvordan miljø, samfunn og kultur er bygget opp slik at en lærer å kjenne sine medmennesker bedre (Utdanningsdirektoratet, 2013a). Andrea M. Noel skriver at slike læringsmål kan bli lært i et klasserom, men hvis elevene får se det med sine egne øyne får de et bedre inntrykk om hvordan alt henger sammen (Noel, 2007). Etter endt ti års opplæring skal eleven blant annet ha oppnådd kompetansemålet ”skape forteljingar om menneske frå ulike samfunn i fortid og notid og vise korleis livsvilkår og verdier påverkar tankar og handlingar”. Et annet kompetansemål en finner i LK13 er at elevene skal ”utforske, beskrive og forklare natur- og kulturlandskapet i lokalsamfunnet” (Utdanningsdirektoratet, 2013b). Ekskursjonens relevans i denne sammenhengen er at ved å ta i bruk praktiske aktiviteter utenfor klasserommet blir det gitt flere muligheter til å veve en rød tråd mellom fagene, og skape en opplæringsituasjon som er preget av mer helhet og sammenheng for elevene (Utdanningsdirektoratet, 2016). Dette vil føre til at opplæringen blir mer konkret og virkelighetsnær, og man bygger en bro mellom elevenes erfaringer og skolefagene. Dette er et viktig bidrag til å gjøre opplæringen mer relevant og meningsfull for elevene (Utdanningsdirektoratet, 2016). Ved å ta i bruk ekskursjon som undervisningsmetode kan en derfor oppnå flere kompetansemål i fra læreplanen.

2.2 Ekskursjon som undervisningsmetode

Når en snakker om ekskursjon så er det viktig å vite hva en ekskursjon er, og hvordan en utfører en. I teorikapittelet kommer jeg til å definere hva en ekskursjon er, og hva man bør tenke på for at en ekskursjon skal bli optimal. I tillegg kommer jeg til å se nærmere på teorier som bygger på verdiene til hva en ekskursjon kan representere.

En ekskursjon kan ofte bli sett på som en guidet tur hvor elever blir tatt med til ulike punkter/steder der de skal observere bestemte fenomener. Olav Fjær mener at en ekskursjon kan være mer enn bare dette. Fjær mener at ekskursjon også kan bli sett på som feltkurs. Med dette mener Fjær at ekskursjon kan være mer enn å bare observere, det kan også inneholde egenaktivitet fra elevene sin side. (Fjær, 2010, s.161). Gjennom denne oppgaven skal jeg bruke denne definisjonen som utgangspunkt, fordi det gir en naturlig overgang til videre forklaring av teori, og senere i forskningsarbeidet. Ekskursjon er ingen lettvinnt arbeidsmåte, og det koster både energi og pågangsmot fra lærere og elever for å få til en god ekskursjon. For ikke å snakke om det økonomiske som kommer med en ekskursjon. Mange i skolen mener at mye av anstrengelsene og pengene man bruker til ekskursjoner er bortkastet. Det elevene sitter igjen med av faglig kunnskap, kunne elevene like gjerne blitt lært i et klasserom på langt mindre tid, og mindre ressurser (Fjær, 2010, s.160). Dette kan i noen tilfeller stemme, men det er noen dimensjoner kritikerne overser. Hvis en ser på den livslange læringen, så vil opplevelser og lærdom fra ekskursjoner sitte lengre enn den fra et klasserom (Fjær, 2010, s. 161). Andrea M. Noel skriver når en lærer drar på ekskursjon med klassen sin, så kan man føle på elevenes begeistring for å få lov til å reise ut av klasserommet. ”students look forward to a day in a less formal learning enviroment that offers a change of pace from the typically more regimented classroom setting.” (Noel, 2007, s. 43).

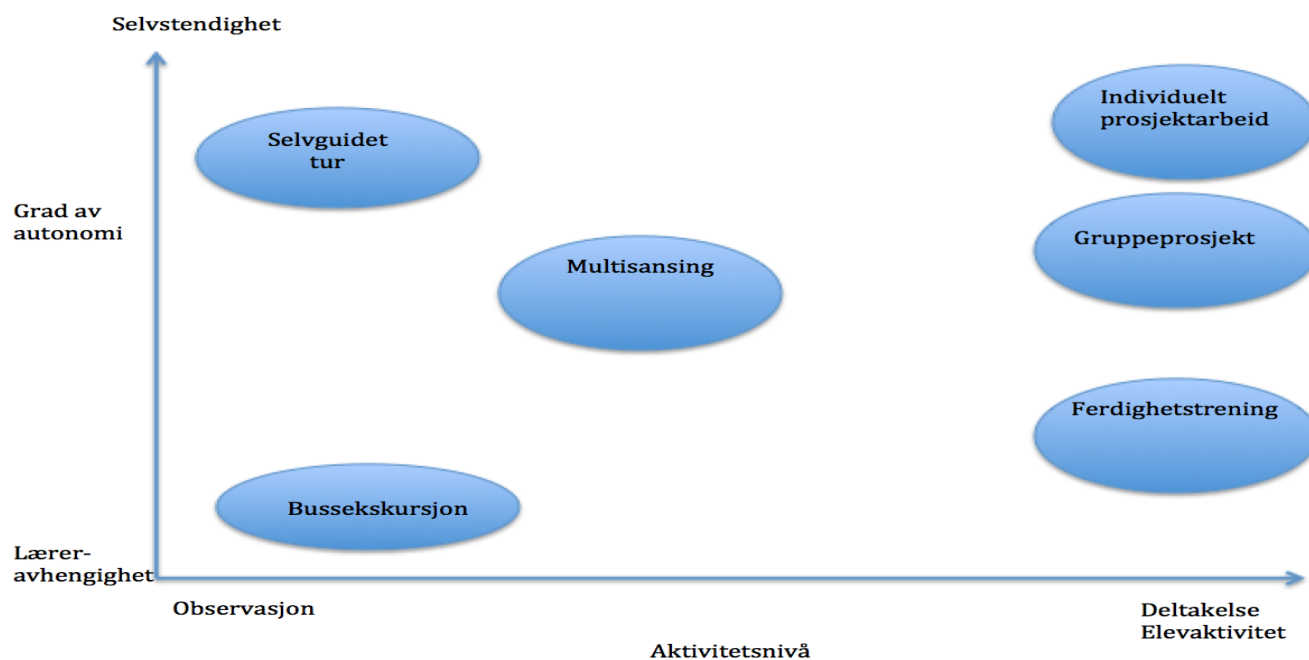
Det er som sagt viktig at når en skal dra ut på en ekskursjon at det faglige ligger i bunn. Alle ekskursjoner må ta utgangspunkt i det faglige. Det å kunne skape interesse, og det å holde gløden ved like hos elevene gjennom en ekskursjon er derfor viktig. For å gjøre en ekskursjon optimal må mye stemme og være ordnet i forkant. Selv lærere med mye erfaring blir stilt ovenfor valg om hvordan en kan gjennomføre og legge opp en ekskursjon best mulig, dette poengterer Fjær (Fjær, 2010, s. 162):

Et godt utbytte skal alltid stå i høysetet når en ekskursjon planlegges og gjennomføres. På ekskursjoner må imidlertid elevene forholde seg til hverandre og lærerne i en annen

setting enn i klasserommet og på skolen. Det kan være utfordrende, men også svært givende.

For å være sikker på at elevenes kompetanse øker gjennom å dra på en ekskursjon må en være sikker på at elevene er klar over hva de har i vente når de drar på ekskursjonen. Derfor er forarbeidet svært viktig. Elevene må ha fått de riktige opplysningene om hva som skal foregå på ekskursjonen. Dette kan de forberede seg på gjennom oppgaver, prosjekt/temaarbeid, tradisjonell undervisning. En annen viktig faktor for at ekskursjonen skal være nyttig for elevene er at de er forberedt på å bruke sansene sine på en ny måte. Elevene må være flinke på å lytte, observere, følge regler og registrere. Fjær mener at forarbeidet og motivasjonen er avgjørende for hvordan elevene oppfatter selve ekskursjonen (Fjær, 2010, s. 166). Videre er det viktig å holde fokus på hva etterarbeidet inneholder og hva elevene eventuelt vil bli vurdert i. Etterarbeidet er som regel den største utfordringen ved en ekskursjon. Det avhenger så klart om hvilket opplegg man velger å ha i forarbeidet og under ekskursjonen, men uansett så er det viktig å sette av tid til etterarbeidet, og at ekskursjonen fører til synlige resultater. Dette kan være alt i fra en veggavis, rapport, video, lysbilder, eller det kan legges ut på nettet i varierende form (Fjær, 2010, s.167). John Dewey sin teori om ”learning by doing, and reflection” støtter opp om dette med å reflektere over arbeidet en har gjort. Det er viktig å høste erfaringene av det man gjorde, slik at man kan tenke tilbake og vite at handling og resultat gir kunnskap (Imsen, 2014, s. 45).

Som nevnt tidligere kan en ekskursjon være mye forskjellig, men for å få en oversikt over hvilke typer ekskursjoner man kan velge å bruke i undervisning kan en se på figur 1.

Figur 1. Ekskursjonens/feltarbeidets spennvidde i arbeidsmetoder. Hentet fra Mikkelsen og Sætre, 2010, s. 166.

Her blir selvstendighet målt opp mot deltakelse/elevaktivitet. Her ser vi først at bussekskursjon som viser til lite selvstendighet og lite deltakelse/elevaktivitet ligger lavest på modellen. Individuelt prosjektarbeid ligger høyt oppe på skalaen når det kommer til selvstendighet og deltakelse fra elevene. En ser på modellen at desto mer selvstendig arbeid elevene får holde på med, desto bedre autonomi og aktivitetsnivå vil ekskursjonen gi elevene. Dette poengterer også Noel med at elever lærer gjennom aktivitet. Hun forteller at elever lærer gjennom ny og spennende informasjon gitt av enten lærere eller av de som arrangerer ekskursjonen (Noel, 2007). Det er derfor viktig at ekskursjonen er nøye planlagt av lærerne slik at elevene får et utbytte av å dra ut av klasserommet. Videre skriver forfatter "the learning that takes place during a field trip, however, is optimized only when teachers actively integrate the content of the field trip with the curriculum" (2007, s. 43).

Videre ser vi på modellen av det å lære sammen med andre i sosialt gruppearbeid også står sterkt på modellen. John Dewey sin læringsteori om at barn lærer best i en aktiv prosess støtter også opp om denne modellen sine vurderinger om hva en optimal ekskursjon er. Dewey som kanskje er mest kjent for mottoet "learning by doing" poengterer at gjennom aktiv læring vil inntrykkene elevene får gjennom undervisning bli sterkere. Dewey mener også at gjennom aktiv læring så vil elevene føle seg friere. Ekskursjon som metode kan være et godt eksempel som støtter opp om Dewey sin teori, men også for å utvide muligheter, og å få et bedre resultat. Ved å la elevene eksperimentere og finne ut av problemstillinger på

egenhånd, men med en lærer som hjelper og veileder vil læringen bli bedre og lettere for elevene (Solerød, 2012, s. 91). Ekskursjon som metode implementerer ikke bare aktivitetsform, men gir flere muligheter og utvider samspill mellom lærer og elev.

Derfor kan vi videre også se at Lev Vygotsky sin læringsteori om at kunnskap oppstår i et samspill mellom individ og det sosiale miljøet går overens med figur 1. Figur 1 viser at gruppeprosjekt som ekskursjonsmetode står sterkt som en god ekskursjon. For Vygotsky var saken den at mennesker først og fremst er avhengige av et sosialt miljø for å utvikle seg og lære (Solerød, 2012, s. 91). Læring og utvikling er altså, ut fra sosiokulturell forståelse, noe som først og fremst skjer i relasjon til, og i interaksjon med, andre ved å delta i sosiale praksiser. Elever og lærer i et læringsfellesskap kan ulike ting, og ved å bidra med sin kunnskap skaper de ny kunnskap sammen, som danner grunnlag for ny forståelse, utvikling og læring. Dette kan oppnås hvis en ekskursjon er godt planlagt, og hvis det er lagt til rette for at elevene kan få samarbeide.

Vygotsky sin teori om den nærmeste utviklingssonen kan også dras inn som en faktor på hvorfor ekskursjon er en god undervisningsmetode. Vygotsky har et dynamisk syn på menneskets utvikling. Vygotsky definerer den nærmeste utviklingssonen som avstanden mellom det et individ kan klare å prestere på egen hånd uten hjelp fra andre rundt seg, og hva et individ kan prestere og klare med hjelp fra en voksen eller en annen mer kvalifisert person (Solerød, 2012, s. 227). Altså kan vi si at eleven kan lære seg litt fagstoff på egenhånd, men det er begrenset. Hvis eleven får hjelp og støtte utenifra kan eleven lære mer. Det å dra på en ekskursjon kan være med på å støtte gi eleven enda mer kunnskap hvis ekskursjonen er bra gjennomført. Da vil eleven få kunnskap i fra læreren samtidig som eleven får sett og opplevd det på en helt annen måte enn hva eleven ville opplevd i klasserommet. I noen tilfeller vil også ekskursjoner bli ledet av en person med enda mer kvalifisert kunnskap enn hva læreren har, og dette vil igjen gjøre til at eleven vil sitte igjen med mye mer kunnskap enn hva eleven ville lært på egen hånd.

For å oppsummere så ser vi at det finnes flere måter å bruke ekskursjon som metode på. Uansett hvordan en velger å ha ekskursjonen så er det viktig med forarbeid og etterarbeid for at elevene skal få optimalt med læring. Vi ser at det er flere teoretikere som støtter opp om at ekskursjon kan bli brukt som undervisningsmetode for å lære vekk kunnskap på en god og variert måte.

2.3 Ekskursjon som metode for en tilpasset undervisning

Prinsippet om tilpasset opplæring er sentralt i norsk skole. I Opplæringsloven § 1-3 står det at opplæringen skal tilpasses elevenes evner og forutsetninger (Opplæringsloven, 1998).

Variasjon er viktig for å holde på elevens motivasjon, og gir også bedre kvalitet til undervisningen. Ifølge Jensen er det lite som tyder på at elever lærer best ved å bare arbeide individuelt i klasserommet (Jensen, 2009, s. 208). Dette er et krav lærere bruker mye tid og energi på å oppfylle. Det blir lagt mye vekt på å finne undervisningsmetoder som er læringsfremmende for elevene.

En vanlig måte å tilrettelegge på og tilpasse opplæringen, er gjennom differensiering i fagene. Læreplanen i de ulike fagene gir handlingsrom til å kunne tilpasse læringsstoff, arbeidsmetoder og organisering etter elevenes behov (Utdanningsdirektoratet, 2015). Elever kan nemlig nå de samme kompetansemålene på ulike måter. Ved å bruke ekskursjon som metode, differensierer man undervisningen ved å gi en variert og tilpasset opplæring. Elevene kan bli organisert på forskjellige måter, og kan få tildelt faglig kunnskap, som for eksempel å dra på et museum, eller å få en guidet tur av en ekskursjonsleder. Fjær påpeker imidlertid at læringseffekten blir bedre ved å bruke elevaktivitet i feltarbeidet. (Fjær, 2010, s. 165). Ekskursjon kan i så måte være en god metode og støtter opp under prinsippene til både Jensen og Opplæringsloven.

Ifølge Gardner har menneske flere atskilte evner som er biologisk bestemt. Det vil si at mennesket fra naturens side er utstyrt med flere ulike evner, som det er opp til omgivelsene rundt hvert enkelt menneske å videreutvikle (Gardner, 1993, s. 22). Gardner mener at intelligensen man finner hos mennesket gjør at alle er forskjellige, og at det er derfor vi kan utdanne oss til ulike yrker. Noen mennesker har kroppsintelligens, og kan derfor bli idrettsmenn, kirurger, håndverkere osv. Andre mennesker har sosial intelligens og lærer best sammen med andre, som for eksempel lærere (Gardner, 1993, s. 21). Ser vi tilbake på figur 1 over de forskjellige ekskursjonsmetodene, ser vi at Gardner sine multiple intelligenser stemmer overens med de ulike ekskursjonsvariantene som er gode metoder for å lære utenfor klasserommet.

Ut i fra Gardners teori kan man forstå at alle mennesker lærer på forskjellige måter (Gardner, 1993, s. 21). I den offentlige skolen skal man være åpen for alle elever, uansett sosial og kulturell bakgrunn, kjønn, evner og etnisitet. Skolen må derfor være fleksibel slik at

undervisning og opplæring passer for alle (Imsen, 2014, s. 247). Ettersom at elevene er forskjellige må skolen også tenke over valg av undervisningsinnhold og aktivitetsformer slik at alle elever finner mening i læringsoppgaver, og dermed får lære og utvikle seg på en allsidig måte (Gardner, 1993, s. 21). Noen barn vil ha vansker med å ta til seg kunnskap fra en bok eller fra en lærer (Imsen, 2014, s. 246). Disse elevene har gjerne et større behov for å lære gjennom praktiske aktiviteter utenfor klasserommet (Solerød, 2012, s. 91).

Ekskursjon som undervisningsmetode kan tilfredsstillere krav som vi finner i den generelle delen av læreplanen. I likhet med Gardner er læreplanen opptatt av at alle elever skal i arbeid med fag få møte på utfordringer som gir de noe å strekke seg mot, og de skal ikke bli holdt tilbake i sin utvikling og læring (Utdanningsdirektoratet, 2013c). Ved å bruke ekskursjon kan man tilpasse undervisningen etter elevenes behov og forutsetninger. Både for elever med gode forutsetninger og de som har vansker. For en elev som har gode forutsetninger i faget kan man tilpasse opplæringen ved å la eleven få oppgaver som krever en dypere forståelse for fagstoffet. Samtidig kan elevene som har vansker få praktiske oppgaver som hjelper dem å forstå det teoretiske stoffet. Ekskursjon som metode kan med andre ord være viktig for både de med gode forutsetninger og for de som har vansker med å lære.

2.4 Ekskursjon som motivasjonsfremmende effekt

Ungdomstrinnsatsningen legger opp til en mer praktisk og variert opplæring, uten å nedtone teoretisk kunnskap. Betydningen av et samspill mellom det teoretiske og det praktiske blir fremhevet, ettersom det åpner flere dører til kunnskap for alle elever (Utdanningsdirektoratet, 2016). Arne Nikolaisen Jordet stiller spørsmålet om skolearbeidet likevel bare blir gjennomført på den tradisjonelle måten hvor elevene sitter ved pulten og leser, skriver og snakker med utgangspunktet i tekst. Eller om undervisningen blir gjennomført gjennom aktiviteter og praktisk arbeid, hvor elevene må knytte kunnskap til handling på andre måter. Jordet mener at hvis lærerne lykkes med det siste, vil opplæringen bli mer variert og relevant for elevene. Dette vil styrke elevenes motivasjon og læringsutbytte (Utdanningsdirektoratet, 2016).

Temaet om praktisk arbeid i undervisning for å motivere elever til å lære og forstå, blir formulert i Stortingsmelding 22 (2010-2011):

Bruk av praktiske innfallsvinkler kan gjøre opplæringen på ungdomstrinnet mer interessant og skape nysgjerrighet som gir lyst til læring. Økt bruk av praktiske grep kan også gjøre relevansen for lærestoffet tydeligere, slik at elevene bedre forstår hvorfor de skal lære det aktuelle temaet. Til sammen gir økt interesse for og forståelse av relevans bedre motivasjon for læring.

Ved å sette inn ekskursjon som praktisk arbeid for å motivere elevene vil det være med på å støtte opp om denne Stortingsmeldingen. Det er viktig at en som lærer holder elevenes motivasjon oppe. Begrepet motivasjon kan bli brukt i mange sammenhenger, og det kan bli tolket på forskjellige måter. Derfor er det naturlig at begrepet motivasjon blir definert i denne oppgaven, og at det er dette begrepet som kommer til å bli utgangspunktet i videre skriving. Begrepet motivasjon er avledet av det latinske verbet *movere* (å bevege). Å knytte motivasjon til bevegelse avspeiler en dagligdags forståelse av motivasjon: Det er noe som setter oss i gang med ulike aktiviteter og oppgaver – og som hjelper oss til å fullføre det vi har tatt fatt på (Manger, 2013, s. 133).

Tidligere ble det nevnt at variert undervisning var med på å skape motivasjon. Ekskursjon går under kategorien variert undervisning. Terje Manger skriver at noen elever har lettere for å lære fordi de har en interesse for det de blir fortalt og lært på skolen. De blir fasinert og vil vite mer om emnene. Andre elever kan ha vansker med å forstå det læreren forteller fordi de ikke ser interessen i fagene (Manger, 2013, s. 134). Noe av hensikten med en ekskursjon er at en skal vekke interessen i de forskjellige fagene til et nytt nivå hos elevene og øke motivasjon. I motivasjonspsykologien er det naturlig å bruke begrepene ytre og indre motivasjon. Den indre motivasjonen handler om interessen for en aktivitet, mens den ytre motivasjonen handler om aktivitetens instrumentelle verdi (Manger, 2013, s. 134). Som lærer vil en at den indre motivasjonen hos elevene skal være mest tilstedeværende. Dessverre er det slik at en ofte ser mest av den ytre motivasjonen blant elevene. Noe av årsaken til dette er at elevene ikke anser det de lærer i fagene som spennende og at derfor interessen, som er pådriveren for den indre motivasjonen, er til stede i stor nok grad. Som nevnt tidligere skriver Noel at elevene synes det er givende å dra på en ekskursjon (Noel, 2007).

Mange elever vil nok tenke at en ekskursjon er en belønning eller en gode de har fått, altså at det er en ytre motivasjon for dem å dra på en ekskursjon. Hvis ekskursjonen er godt planlagt og blir vellykket kan elevene synes at det de lærte var interessant og engasjerende. Det å

bruke læringsarenaer utenfor klasserommet krever en elevaktiv pedagogikk. Det legger grunnlag for en mer handlingsrettet didaktisk praksis basert på et pedagogisk helhetsperspektiv hvor sanselighet, kroppslighet, kreativitet og følelser får sin naturlige plass (Utdanningsdirektoratet, 2016). Som Manger skriver så har den indre motivasjonen rot i at aktiviteten vekker til nysgjerrighet og at den skaper glede. Indre og ytre motivasjon trenger ikke nødvendigvis å være motpoler på en skala. Manger skriver at motivasjonen for et fag kan inneholde både indre og ytre motivasjon samtidig (Manger, 2013, s. 134). Forklart på en annen måte, den indre motivasjonen er ofte et resultat av tidligere ytre motivasjon (Manger, 2013, s. 135). Gjennom levende, engasjerende og sosial opplæring, kan undervisning skape indre motivasjon blant elevene (Manger, 2013, s. 134). Ettersom ekskursjon for mange elever kan være den undervisningen Manger beskriver her, er det grunn for å tenke at ekskursjon også kan være med på å skape indre motivasjon blant elever.

2.5 Oppsummering teorikapittel

Gjennom teorikapittelet har det blitt forklart at det er kompetansemål en finner i læreplanen som kan bli oppnådd ved å dra på ekskursjon. Videre har det blitt definert hva en ekskursjon er hvordan ekskursjon kan bli brukt. Ekskursjon ble definert som mer en guidet tur hvor elever blir tatt med til ulike steder for å observere bestemte fenomener. Definisjonen til Fjær som forklarer at en ekskursjon kan være mer en kun observering ble dratt frem. Det har blitt vist en modell som viser hvilke typer ekskursjoner som finnes. I sammenheng med denne modellen har det blitt forklart hvilke typer teorier som støtter seg opp om de ulike ekskursjonene. Disse teoriene tilhører Dewey om det å lære i aktivitet. Vygotsky om det å lære sammen med andre. I tillegg i teorikapittelet har jeg utdypet bruken av ekskursjon som tilpasset opplæring. Her blir Gardner sin teori om intelligens utgangspunktet for å løfte frem at alle barn er forskjellige, og at det derfor er nødvendig med variert undervisning. Avslutningsvis redegjorde jeg for bruken av motivasjon i skolen, og hvordan ekskursjon kan hjelpe på elevenes indre motivasjon.

Metode

3.0 Valg av metode

I dette kapittelet skal jeg presentere valg av metode i arbeidet mitt med bacheloroppgaven. Jeg kommer til å grunngi og argumentere for valget jeg har ta, og hvilken metode som var best egnet til å besvare problemstillingen; ”hvordan og hvorfor bruker lærere ekskursjon for å øke kompetansen hos elevene i samfunnsfag?”. Deretter beskriver jeg utvalget mitt, i dette tilfellet lærerne, og hvordan jeg praktisk gjennomførte studiet. utfordringer som dukket opp underveis, samt troverdighet og forskningsetikk vil også bli kommentert.

3.1 Kvalitativ metode

I følge Postholm og Jacobsen (2012, s. 41) kan en tradisjonelt skille mellom to ulike datainnsamlingsmetoder, kvantitativ- og kvalitativ metode. Disse to metodene egner seg til å belyse ulike spørsmål. Jeg har valgt å bruke en kvalitativ metode der jeg skal intervjuere lærere, en og en. Ved å bruke en kvalitativ metode kan jeg lede samtalen og avklare mistolkninger underveis, og bruke informantens kompetanse for å få en dypere forståelse. Det dukker likevel opp elementer som gjør at bruken av denne metoden kan være problematisk. Lærerne som blir brukt i denne forskningen representerer nødvendigvis ikke alle, noe som gjør at forskningen i denne oppgaven ikke blir gjeldene på landsbasis. En kvantitativ metode kunne muligens hatt et en mer representativ forskning for lærere i den norske skole. Likevel er det viktig å løfte frem at hensikten med denne bacheloroppgaven var å få frem konkrete tilnærminger til hvordan og hvorfor lærere bruker ekskursjon som undervisningsmetode.

3.2 Intervju

Gjennom intervju kan en få en bedre forståelse for hva som er motivet til informanten. I følge Postholm og Jacobsen (2012, s.62) er intervju en samtale mellom to personer, der en sikter seg inn mot å finne en bestemt type informasjon. Jeg bestemte meg for å ha individuelle intervju, hvor jeg som student førte samtalen og stilte spørsmålene til intervjuobjektet mitt. Jeg brukte båndopptaker/diktafon istedenfor å notere undervegs. På denne måten følte jeg meg mer sikrer på at jeg fikk med meg all informasjonen jeg trengte. Postholm og Jacobsen

skriver at individuelle intervju kan være en fordel i forhold til å ha gruppeintervju. Grunnen til dette er at det kan være større sjanse for at informanten tør å si hva han/hun mener, føler og tenker (Postholm & Jacobsen, 2012, s. 72). Dette var noe jeg ville at informantene mine skulle være under intervjuene, slik at de ikke følte at de måtte si seg enige med sine kollegaer hvis de i grunnen hadde andre meninger. En av grunnene til at jeg valgte å ha intervju i stedet for, for eksempel spørreskjema, var at jeg ønsket å få et mer personlig forhold til informantene. Jeg hadde på forhånd laget en intervjuguide med spørsmål, der noen av spørsmålene hadde oppfølgingsspørsmål hvis jeg følte at informanten ikke utdypet godt nok. Samtidig var jeg åpen for oppfølgingsspørsmål, og eventuelle tilleggskommentarer på slutten hvis jeg eller informanten følte dette var nødvendig (Postholm & Jacobsen, 2012, s. 75)

3.3 Intervjuguide

Når jeg laget intervjuguiden min tok jeg utgangspunkt i at jeg ville ha spørsmål som intervjuobjektene forstod, og som de følte de kunne svare på, på en god og trygg måte. Jeg ville at intervjuobjektene mine skulle føle seg trygge, og at de kunne svare ærlig på spørsmålene mine. Intervjuet mitt er semistrukturert, eller et delvis strukturert intervju. Det betyr at intervjuguiden min er overordnet som utgangspunkt for intervju, men spørsmål, tema og rekkefølge kan variere (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 79). Jeg bygget opp intervjuguiden min med å starte med noen faktaspørsmål for å få intervjuet i gang på en trygg måte. Videre stilte jeg introduksjonsspørsmål. Dette gjorde jeg for at intervjuobjektet skulle begynne å rette oppmerksomheten mot temaet. Videre stilte jeg overgangsspørsmål. Et overgangsspørsmål blir definert som et spørsmål som blir stilt for å gå over på intervjuets hovedtema (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 78). Dette gjorde jeg for å få intervjuobjektene til å svare meg med mer personlige erfaringer og tanker. Videre stilte jeg nøkkelspørsmål. Nøkkelspørsmål blir definert som hovedspørsmålene i intervjuet (Christoffersen & Johannessen, 2012, s.78). Disse nøkkelspørsmålene består av spørsmålene: ”Hvorfor velger du å bruke ekskursjon som undervisningsmetode?” ”Hvordan arbeider du som lærer og klassen din før, under og etter en ekskursjon?” og ”Hvordan vurderer du økningen av kompetansen etter en ekskursjon?”. Her tenkte jeg at det kunne dukke opp forskjellige svar, så jeg hadde derfor støttespørsmål slik at jeg var sikker på at intervjuobjektene holdt seg noenlunde innenfor temaet. Avslutningsvis stilte jeg åpne spørsmål der jeg lurte på om intervjuobjektene ville legge til noe hvis de følte de satt inne med noe mer. Dette gjorde jeg for jeg ville ikke at de skulle sitte igjen og føle at de ikke hadde fått forklart seg skikkelig.

3.4 Utvalg

Jeg valgte å intervju tre ulike grunnskolelærere på ungdomstrinnet. Jeg hadde kjennskap til skolen fra før, og en av grunnene til at jeg valgte denne skolen var at skolen har vist interesse i å ha variert undervisning. Jeg ble enig med en undervisningsinspektør som i samarbeid med lærerne, skulle vurdere hvem som var egnet til å delta i undersøkelsen. Det eneste utvalgsriteriet jeg hadde var at lærerne underviste i samfunnsfag. Her er en kort presentasjon av hver enkelt lærer og deres bakgrunn:

1. Intervjuobjekt a har arbeidet i skolen i åtte år, og av de åtte årene har intervjuobjektet a undervist i samfunnsfag i sju år. Intervjuobjekt a har ingen utdanning innenfor samfunnsfag.
2. Intervjuobjekt b har arbeidet i skolen i ti år, og har hele denne tiden undervist i samfunnsfag. Intervjuobjekt b har historie grunnfag fra høgskole som utdanning innenfor samfunnsfag.
3. Intervjuobjekt c har arbeidet i skolen i femten år, og av de femten årene har intervjuobjektet c undervist i samfunnsfag i fire år. Intervjuobjekt c har fem vekttall i fra lærerskolen innenfor samfunnsfag.

3.5 Praktisk gjennomføring

Sammen med undervisningsinspektøren på skolen ble vi enige om den praktiske gjennomføringen. Undervisningsinspektøren introduserte meg for de utvalgte lærerne hvor vi ble enige om når det passet best å ha intervjuet. Det var ikke mulig å gjennomføre alle intervjuene på en dag. Vi kom til slutt frem til tre forskjellige dager som passet de forskjellige intervjuobjektene. Jeg hadde selv ansvar for å finne lokaler hvor intervjuet kunne foregå. Intervjuene varte alt i fra 7-20 minutter. Jeg hadde laget en intervjuguide på forhånd, med ulike spørsmål, se vedlegg 1. Etter intervjuene har jeg ikke vært i kontakt med intervjuobjektene.

3.6 utfordringer

Jeg opplevde noen utfordringer før og under intervjuene. En av utfordringene før intervjuene var at jeg ikke hadde fått tak i lydopptaker/diktafon, så jeg måtte utsette intervjuene mine med en uke. Lærerne tok dette fint, og sa at jeg bare skulle avtale nye tider når jeg var klar. Intervjuobjektene var ikke forberedt på at de skulle bli tatt opp på lydopptaker, så jeg sa før intervjuet begynte at de kunne når som helst få trekke seg fra intervjuet, og i etterkant kunne

de få høre gjennom båndopptakeren og lese gjennom transkriberingen hvis de følte for dette. Ingen av intervjuobjektene hadde behov for dette, og var enige om at det gikk fint å bli tatt opp på båndopptaker. Dette burde jeg ha vært sikker på at de var blitt informert om på forhånd.

En annen utfordring som dukket opp var at jeg under et av intervjuene kan ha fått en feilkilde. Jeg hadde fortalt undervisningsinspektøren at jeg trengte tre samfunnsfaglærere til intervjuet mitt. Jeg nevnte ingen ting om at disse tre samfunnsfaglærerne måtte ha vært på en eller flere ekskursjoner. Intervjuobjekt c har aldri gjennomført en ekskursjon. Grunnen til at dette ble en feilkilde var fordi intervjuguiden min var rettet mot lærere som tidligere har brukt ekskursjon som undervisningsmetode. Under intervjuene var det meningen at lærerne skulle reflektere over spørsmålene mine med å se tilbake på hva de hadde gjort tidligere.

3.7 Gyldighet, pålitelighet og etikk

Det er viktig å behandle informasjonen en samler inn i denne forskningen med forsiktighet, det påpeker Postholm og Jacobsen (2012, s. 125). I følge Berger og Luckmann kan det som representerer virkeligheten på et tidspunkt, være feil på et annet tidspunkt (sitert i Postholm & Jacobsen, 2012, s. 126). Jeg besøkte kun en skolen og derfor kan ikke mine resultater generaliseres og representere den norske skolen. Hver enkelt skole i landet har sine egne måter å undervise på, de har sin egen skolekultur og ikke minst har hver enkelt skole sitt eget pengebudsjett. Mitt utvalg av lærere trenger heller ikke være representativt for lærere generelt. De ble for eksempel ikke trukket ut tilfeldig, men av undervisningsinspektøren.

I følge Postholm og Jacobsen (2012, s.129) beskrives pålitelighet som å stole på den forskningen som kommer frem. En kan lett ta noen snarveier som kan svekke undersøkelsens pålitelighet. Det som kan svekke min pålitelighet er at jeg fikk mer relevant informasjon i fra intervjuobjekt a og b, i forhold til intervjuobjekt c. Grunnen til dette var fordi intervjuobjekt a og b hadde vært på ekskursjon og kunne bruke eksempler som ikke var påfunnet, men ekte. Dette kunne ikke intervjuobjekt c gjøre, ettersom denne læreren aldri hadde vært på en ekskursjon. Intervjuobjekt b har i tillegg vært på mange flere ekskursjoner enn hva intervjuobjekt a har vært på, for intervjuobjekt a har bare vært på en, gjennom alle sine år som lærer. Intervjuobjekt b var på rundt 5 ekskursjoner i året, og har mye mer kunnskap å komme med under intervjuet. En feilkilde som da kommer opp er altså intervjuobjekt c. Spørsmålene

som var laget for intervjuet var til lærere som hadde vært på ekskursjon. Siden opplysningene om at intervjuobjekt c aldri hadde vært på ekskursjon kom frem under intervjuet, måtte spørsmålene endres underveis i intervjuet, til at alt var i et tenkt scenario. Denne feilkilden mener jeg er kan ha en påvirkning i videre forskning i denne oppgaven.

For å behandle informasjonen jeg har funnet fram til med forsiktighet, har jeg valgt å anonymisere skolen jeg har vært på. Jeg har også valgt å gi anonymisere informantene med å kalle dem for intervjuobjekt a, b og c. Mitt forskningsprosjekt kan ha hatt noen positive sider. Det kan for eksempel ikke utelukkes at mine spørsmål har vekket en større motivasjon hos lærerne til at de vil arbeide mer for å få ekskursjon i undervisningen, istedenfor å bare være inne på skolens område, og i klasserommene.

Presentasjon av resultat

4.0 Presentasjon av data

I dette kapitlet skal jeg presentere de funnene som jeg har gjort etter å ha intervjuet ulike lærere på ungdomstrinnet. For å strukturere informasjonen jeg har mottatt på en oversiktlig måte, har jeg valgt å dele problemstillingen inn i tre hoveddeler. Jeg valgte å se på hvorfor lærerne velger å bruke ekskursjon som metode. Videre skal jeg se på hvordan læreren forbereder seg selv og klassen på at de skulle på en ekskursjon og hva de gjorde når de hadde vært på ekskursjonen. Den tredje delen er hvordan læreren vurderer denne måten å arbeide på i forhold til hvor stort faglig utbytte elevene får av å lære på denne måten.

4.1 Hvorfor velge å bruke ekskursjon som metode?

Intervjuobjekt a velger å bruke ekskursjon som metode på grunn av at mange elever har godt av å se de tingene som de lærer om. Det blir lettere for elevene å huske fakta og opplysninger på denne måten istedenfor å lese om det. En ekskursjon gir mye mer tilbake til elevene enn hva skolebøkene gjør, i mange tilfeller.

Intervjuobjekt b valgte å bruke ekskursjon som metode for at elevene skal få oppleve noe annet enn bare teori i klasserommet. Det å gi elevene en ny læringsarena er viktig for å vekke interessene deres. Ekskursjoner er også en bra læringsmetode hvis klassen drar til et sted der spesialutdannede folk arbeider. For eksempel på et museum kan kompetansen til en voksen, for eksempel en guide, gi elevene mye mer kunnskap enn hva lærebøkene og lærerne kan, i mange tilfeller.

Hypotetiske hadde intervjuobjekt c valgt å bruke ekskursjon som metode for å komme seg ut av klasserommet. Det å få se ting i virkeligheten kan gi mye tilbake til elevene. Ekskursjoner setter minner hos elevene på en annen måte enn hva teoretiske undervisning gjør.

4.2 Hvordan arbeider læreren og klassen før, under og etter en ekskursjon?

Gjennom intervjuet kom det frem at intervjuobjekt a mener at det er viktig å legge fokus på det teoretiske før en drar på en ekskursjon. Opplevelsen blir mye bedre hvis elevene er forberedt. Det er viktig å forberede elevene på hva de har i vente, slik at inntrykkene de skal få oppleve blir sterkere. Dette mener intervjuobjekt a at du kan se igjen i alle slike situasjoner. Alt i fra om det er en konsert i gymsalen, eller om de skal på et museum. Intervjuobjekt a

mener også at det er viktig å ha alt det praktiske på stell før en drar på en ekskursjon. En må ha ordnet transport hvis det er nødvendig for å komme seg frem til der ekskursjonen skal finne sted. I denne skolens tilfelle er det blitt brukt mest sykkel for å komme seg frem, så det er alltid viktig at du som lærer gir foreldrene til elevene beskjed i god tid før ekskursjonen at de må ha med sykkel, sykkelhjelm, gode klær og andre nødvendige ting. Det skjer alltid en punktering, eller at et kjede ryker, så dette er ting en lærer alltid må være forberedt på, påpeker intervjuobjekt a. Når det kommer til hva intervjuobjekt a har i fokus på under selve ekskursjonen så kommer det an på hvor de er på ekskursjon. Hvis en er på et museum med en egen guide, så er det guiden som har hovedansvaret. Hvis det ikke er guide så blir opplegget veldig likt som i et klasserom, der læreren leder undervisningen, og elevene skal følge med og gjøre eventuelle oppgaver. Det er viktig at du som lærer er en tydelig leder og alltid tenker over om du har en plan på hvordan du kan få mest mulig ut av ekskursjonen. Dette er fordi du vil at elevene skal få en opplevelse de husker, men også fordi du vil øke elevenes faglige kompetanse, forteller intervjuobjekt a. Videre forteller intervjuobjekt a at det er viktig å arbeide med ekskursjonen i etterkant også. Det er viktig å ha en samtale rundt det elevene fikk se, og det de fikk oppleve. Intervjuobjekt a mener at en god oppsummering etter en ekskursjon ville vært å gi noen oppgaver før de drar på ekskursjonen, så må elevene svare på disse oppgavene etterpå, slik at en som lærer kan kontrollere at elevene fikk med seg de forskjellige faktaene og opplysningene som ble gitt under ekskursjonen.

Gjennom intervjuet kom det frem til at intervjuobjekt b legger mye vekt på forarbeidet. Det er viktig å gå gjennom hva det er elevene kommer til å se og høre på ekskursjonen. Ikke minst er det viktig at elevene skal kunne tenke selv, ved at de for eksempel kan komme med spørsmål underveis på ekskursjonen, slik at de kan føle at de får enda mer ut av å være vekke i fra klasserommet. Intervjuobjekt b konstaterer med at forarbeidet til en ekskursjon er det aller viktigste med hele opplegget. Videre når en er på ekskursjonen mener intervjuobjekt b at det er viktig at en som lærer er et godt forbilde for elevene. Intervjuobjekt b kommer med eksempelet ved at elevene har dratt på en ekskursjon i en rettsal, så må læreren vise for elevene hva en skal gjøre og hva en ikke skal gjøre. Det er også viktig å ha kontroll på alle en har med seg, og sørge for at de følger med slik at de kan ta kunnskapen de får fra ekskursjonen med seg videre i livet. Intervjuobjekt b forteller også at det er bra hvis en som lærer klarer å trigge elevene, slik at de engasjerer seg enda mer. Intervjuobjekt b forteller at elevene ofte kan bli sjenerte, og at de ikke tørr å spørre om ting de lurer på under ekskursjonen hvis det er en annen personen enn læreren som leder undervisningen. Det er

derfor viktig å trygge elevene slik at de kan spørre og grave etter ting de lurer på. Avslutningen på en ekskursjon kan være veldig forskjellige forteller intervjuobjekt b. Det er absolutt viktig å ha en oppsummering slik at elevene kan få fortelle hva de har sett og opplevd. Det kan være lurt å ha noen oppgaver enten skriftlig eller muntlig som elevene skal arbeide med etter ekskursjonen. Dette er for å kontrollere hvor mye elevene sitter igjen med, og for å se om det var nyttig å dra på ekskursjon. Det er alltid viktig å se om den faglige kompetansen har økt hos elevene etter slike opplevelser, avslutter intervjuobjekt b.

Gjennom intervjuet kom det frem til at intervjuobjekt c mener at det er mye forarbeid med en ekskursjon. Det kommer an på hvor en skal på ekskursjon. Det er viktig å opplyse foreldrene til elevene slik at elevene har med seg det de trenger. Skolen må ha priser og slike opplysninger klare, i tillegg så kommer transporten frem og tilbake til ekskursjonen inn i bildet. I tillegg er det viktig at elevene får ha det gøy før de drar på ekskursjonen slik at de gleder seg. Underveis på ekskursjonen kan elevene arbeide med oppgaver, og at de skriver en rapport der de forteller om hva de tror de kommer til å oppleve, hva de opplevde også en konklusjon på slutten. Når en kommer tilbake fra ekskursjonen ville intervjuobjekt c arbeidet videre med det elevene opplevde. En god måte å konkludere med om elevene fikk utbytte av ekskursjonen er å ha et arbeid som elevene må levere inn til læreren.

4.3 Hvordan vurderes økningen av kompetansen etter en ekskursjon?

Intervjuobjekt a forteller at utbytte til elevene etter en ekskursjon er vanskelig å måle.

Intervjuobjekt a mener likevel at ekskursjon er en positiv måte å arbeide på. Skolen er for teoretisk lagt opp, så det å komme seg ut av klasserommet er uansett bra. Intervjuobjekt a forteller at det er vanskelig å måle utbytte til elevene ettersom intervjuobjektet bare har vært på en ekskursjon. Likevel kan intervjuobjektet fortelle at elevene husket mye når de hadde oppsummering fra denne ene ekskursjonen, og at elevene syntes det var spennende. Guiden de hadde på denne ekskursjonen var en dedikert person med mye kunnskap så elevene fikk mye igjen for å reise på ekskursjon.

Intervjuobjekt b forteller at utbytte til elevene etter en ekskursjon er stort. Intervjuobjekt b synes også det der vanskelig å vurdere elevenes utbytte etter en ekskursjon. Intervjuobjekt b forteller likevel at er det noe elevene husker igjen fra ungdomsskolen så er det ekskursjonene.

Disse turene setter spor hos elevene. Intervjuobjekt b mener likevel at elevene lærer mer hvis de får noen ekskursjoner i året enn hva de ville gjort uten.

Intervjuobjekt c håper å få dra på ekskursjon snart. Intervjuobjektet mener at det er gjennom ekskursjon at de fleste elevene lærer best, og at det er ekskursjoner elevene ville husket i etterkant. I et tenkt scenario der intervjuobjekt c skulle ha vurdert elevenes utbytte etter en ekskursjon, så ville det vært gjennom en test eller en prøve der det ble satt karakter.

Drøfting

5.0 Drøftingskapittel

I dette kapittelet skal jeg drøfte funnene mine opp mot teorier jeg har gjort rede for tidligere. Gjennom drøftingen kommer jeg til å svare på problemstillingen min: ”Hvordan og hvorfor bruker lærer ekskursjon for å øke kompetansen hos elevene i samfunnsfag?”. Jeg har valgt å dele drøftingskapittelet inn i to deler: i den første delen skal jeg svare på spørsmålet om hvordan intervjuobjektene mine bruker ekskursjon som undervisningsmetode. I den andre delen kommer jeg til å svare på hvorfor lærerne bruker ekskursjon som undervisningsmetode. I begge drøftingsdelene kommer jeg til å se nærmere på om ekskursjon er med på å øke kompetansen hos elevene i samfunnsfag. Jeg kommer til å sammenligne svarene fra intervjuobjektene med teorien i fra teorikapittelet i begge drøftingskapitlene.

5.1 Hvordan bruke ekskursjon som undervisningsmetode

Funnene i intervjuene viser at lærerne mener det er viktig med forarbeid dersom man skal dra på ekskursjon. Forarbeidet er, i følge intervjuobjekt a, avgjørende for at ekskursjonen skal være læringsfremmende. Intervjuobjekt a hevder at forarbeid er ikke bare viktig når det gjelder ekskursjon, men essensielt i alt arbeidet man driver med. Lærernes tanker får støtte fra Fjær som forteller at det er svært viktig at elevene er klar over hva de skal oppleve på ekskursjonen. Dette er fordi forarbeidet er med på å sikre at kompetansen øker hos elevene under selve ekskursjonen (Fjær, 2010, s. 166). En annen faktor Fjær mener er viktig er å forberede elevene på før ekskursjonen, er dette med at de skal bruke sansene sine på en helt ny måte. Elevene må være flinke til å lytte, observere, følge regler og registrere (Fjær, 2010, s. 166). Dette nevner også lærerne i intervjuene sine, om hvor viktig det er å forberede elevene på at de må ”skru seg på”, slik at de får med seg mest mulig.

Lærerne forteller videre at under selve ekskursjonen er det også flere faktorer en må tenke gjennom. En må tenke over hvor ekskursjonen skal være, hvem som skal lede den, hva elevene skal gjøre og hvordan elevene skal oppføre seg. Intervjuobjekt a trekker frem at hvis de er på et museum så er det som regel guiden som leder ekskursjonen, og at en som lærer passer på at klassen følger med. Hvis det ikke er en guide med på ekskursjonen så blir ekskursjonen veldig lik et klasseromsopplegg. Denne type ekskursjon som blir beskrevet her ligner mest på ekskursjonen som blir kalt for selvguidet tur i figur 1. Om en tar utgangspunkt i

at elevene i hovedsak skal observere, oppleves det raskt likt som et undervisningsopplegg i klasserommet. Derfor legger intervjuobjekt a til at en kan dele ut oppgaver elevene kan arbeide med under ekskursjonen. Da er ekskursjonen flyttet seg på figur 1, og kan bli sett på som individuelt gruppearbeid eller et gruppeprosjekt hvis elevene arbeider sammen. Intervjuobjekt a og b er enige om at en som lærer skal være et forbilde og må derfor vise for elevene hvordan de skal oppføre seg under en ekskursjon. Læreren som fortalte at klassen hadde vært på ekskursjon i rettsal er et bra eksempel på dette. I henhold til den generelle delen av skal læreren gå frem som et godt eksempel, og at deres væremåte er avgjørende for at elevene skal kunne lære og utvikle seg selv (Utdanningsdirektoratet, 2013d).

Etter ekskursjonen kommer etterarbeidet. Dette er den delen lærerne opplever som den største utfordringen, men også den viktigste. Alle tre intervjuobjektene er enige i at det er viktig å ha en oppsummering når de kommer tilbake til klasserommet, men også for å vurdere elevene, og utbyttet de fikk fra ekskursjonen. Fjær mener også at etterarbeidet er den delen av ekskursjonen som er mest utfordrende (Fjær, 2010, s. 167). Både Fjær og lærerne er enige i at det er viktig å sette av tid til etterarbeid slik at ekskursjonen fører til synlige resultater. Det å reflektere etter at en har gjort et arbeid støtter opp om Dewey sin teori om "learning by doing, and reflection". I likhet med lærerne mener også Dewey at det er riktig å la elevene tenke tilbake til ekskursjonen, slik at en kan høste erfaringene en gjorde. På denne måten kan en være sikker på at handling gir resultat (Imsen, 2014, s. 45). Fjær kommer med eksempler på at etterarbeid kan være alt fra veggavis til en form for rapport (Fjær, 2010, s. 167).

Intervjuobjekt c snakker også om at rapport kan være en god måte å arbeide med ekskursjonen i ettertid. Intervjuobjekt a og b poengterer også at det finnes flere forskjellige måter å vurdere kvaliteten av ekskursjonen på gjennom å vurdere elevene. De kommer med eksempler som at elevene kan bli vurdert i en skriftlig prøve, eller en muntlig fremføring.

5.2 Hvorfor bruke ekskursjon som undervisningsmetode

Gjennom intervjuene kom det frem at lærerne var enige om at ekskursjon er en måte å variere undervisningen på. Både intervjuobjekt a og b var enige om at det å ta elevene med ut av klasserommet kunne gjøre at flere elever tok del i undervisningen, i motsetning til når de har teori i klasserommet. Intervjuobjekt a og b poengterer at det kan være bra for mange elever å se ting i virkeligheten, slik at de kan bygge kunnskapen videre på dette i senere tid. Det disse lærerne beskriver her stemmer overens med hva Gardner forklarer om barns intelligens.

Gardner var, som nevnt tidligere, opptatt av dette med at alle barn er forskjellige, og lærer derfor ofte på forskjellige måter (Imsen, 2014, s 256). Gardner forklarer at noen barn har vansker med å ta til seg kunnskap fra en bok (Imsen, 2014, s. 258). Dette betyr nødvendigvis ikke at disse elevene har lavere intelligens enn andre elever, det betyr bare at man er forskjellige, i følge Gardner (Imsen, 2014, s. 246). Hvis man ser på figur 1, så ser man at det finnes mange typer ekskursjoner, og vi kan knytte bånd til det Gardner poengterer ved at en kan tilegne seg kunnskap på flere forskjellige måter. Ved å ha en ekskursjon i undervisningen kan en ta elevene ut av klasserommet og vise dem pensum på en annen måte. Noen ganger kan en gjøre dette gjennom en enkel bussekskursjon der elevene får se ting i virkeligheten fra bussvinduet, andre ganger kan en dra ut i feltet og gi elevene oppgaver de må løse underveis i ekskursjonen.

Videre gjennom intervjuene kom det også frem at lærerne var opptatt av å gi elevene opplevelser som de kunne se tilbake på. Dette var spesielt intervjuobjekt b svært opptatt av. Gjennom intervjuet blir det fortalt hvor viktig det er å gi elevene en god opplevelse ved det å være på skolen. Dette mener også intervjuobjekt c som forteller at ekskursjon setter minner hos elevene på en helt annen måte. Dette var også noe Dewey var opptatt av. Mottoet til Dewey "learning by doing" poengterer at gjennom aktiv læring vil inntrykkene elevene sitter igjen med bli sterkere. Dette mener også Fjær, som sier at opplevelser og lærdom fra ekskursjoner sitter lengre i minnet enn den en får i fra klasseromsundervisning (Fjær, 2010, s. 161).

Intervjuobjekt b forklarer videre i intervjuet at det å bli undervist av en person med mye mer kompetanse innenfor et tema enn hva en lærer har også kan være bra i mange tilfeller. Gjennom en guidet ekskursjon av en fagkyndig, kan elevene tilegne seg mye mer kunnskap enn hva de ville fått i klasserommet. Dette stemmer overens med teorien til Vygotsky om den nærmeste utviklingssonen (Solerød, 2012, s. 91). Hvis elevene bare hadde hatt klasseromsundervisning, så kan de kun tilegne seg den kunnskapen de får i fra bøkene og i fra lærerne. Gjennom en ekskursjon med en eller flere fagkyndige vil elevene tilegne seg enda mer kunnskap i følge Vygotsky (Solerød, 2012, s. 91).

Noe alle tre lærerne var enige om var at ekskursjon ga mye tilbake til elevene gjennom minner, men også interesser. Intervjuobjekt b sin forklaring var at det å gi elevene nye læringsarenaer var viktig for å vekke elevenes interesser. Dette er noe Manger poengterer i

teorikapittelet. Han mener at elever lærer bedre, og husker bedre fordi elevene har en oppriktig interesse for det de blir fortalt. Dersom en ekskursjon kan skape fasinasjon og interesse, kan en også skape indre motivasjon (Manger, 2013, s. 134). Intervjuobjekt a bekrefter dette og forteller om økt engasjement og interesse i klasserommet etter en ekskursjon de hadde vært på. Intervjuobjekt b mener også at ekskursjoner er det som setter minner og spor hos elevene. Fjær støtter også opp om at motivering er viktig for at elevene skal få interesse for å dra på ekskursjon (Fjær, 2010, s. 166).

5.3 Økning av kompetansen

Etter å ha gått gjennom drøftingsdelene om hvorfor og hvordan ekskursjon som undervisningsmetode blir brukt, er det naturlig å gå videre å se om ekskursjon er med på å øke elevenes kompetanse. Ett av spørsmålene lærerne fikk under intervjuet var hvordan de vurderte ekskursjon som undervisningsmetode i forhold til å øke elevenes faglige kompetanse. Alle tre lærerne var enige i at en oppsummering var nødvendig for å se om kompetansen hos elevene har økt etter en ekskursjon. Intervjuobjekt a og b, som har vært på ekskursjon tidligere, synes det er vanskelig å måle om kompetansen har økt hos elevene etter en ekskursjon. De er likevel enige i at det er hensiktsmessig å ha en form for vurdering i etterkant. Intervjuobjekt c som ikke har vært på ekskursjon før, mener likevel at en form for vurdering er fordelaktig å ha etter en ekskursjon. Alle lærerne ville hatt en vurderingssituasjon i form av prøve, fremføring eller innlevering i etterkant. De er enige om at ekskursjon er en positiv måte å arbeide på, og forklarer at det er mer engasjement i klasserommet, og flere elever er aktive når de snakker om det de lærte på ekskursjonen.

Selv om lærerne synes ekskursjon er en positiv måte å arbeide på, så kan en stille spørsmålet om ekskursjon er en hensiktsmessig måte å undervise på når det kommer til læringsutbytte. Man må da vurdere om denne undervisningsmetoden blir brukt for å øke læringen eller for å øke samholdet i klassen. Alle lærerne var enige i at ekskursjon kunne være med på å skape motivasjon, og engasjement hos elevene. Fjær legger frem at motivasjon er viktig i all form for læring (Fjær, 2010, s. 182). Ut fra dette burde ekskursjon øke elevenes læring. Likevel var det ingen av lærerne som kunne bekrefte at ekskursjonen var en faktor som økte kompetansen hos elevene, verken gjennom prøver eller vurderinger. En kan også stille spørsmål ved om det kan bli for avansert å vurdere elevene hvis en kun skal se hva elevene lærte under ekskursjonen. Lærernes utfordringer med å måle utbytte kan støtte denne påstanden. Fjær

poengterer at en ekskursjon kan dekke ett eller flere kompetansemål i læreplanen. Derfor vil det være nødvendig å vurdere elevene i hvilken grad de har oppnådd målene, skriver Fjær. Det er viktig at elevene vet at de blir vurdert i hele prosessen, fra forarbeidet til fullført arbeid. Fjær er også enig i at vurderingen bør fremstilles som enten en skriftlig eller muntlig fremstilling, og at det bør settes karakter. Derfor er det viktig å få dette på plass i planleggingen (Fjær, 2010, s. 182). Under intervjuene drar lærerne frem dette med å ha et sosialt samhold i klassen, og det er viktig at dette ivaretas under ekskursjonen. Lærerne mener at om samholdet ivaretas kan fellesskapet i klassen styrkes og elevene kan sitte igjen med gode minner. Fjær skriver at det sosiale ved ekskursjoner skårer vanligvis høyest, mens oppfatningen av det faglige innholdet og praktisk organisering varierer mer (Fjær, 2010, s. 183). Dette stemmer overens med at lærerne i intervjuene ikke gir noe klart svar på om den faglige kompetansen øker av å dra på ekskursjon.

Lærerne forklarer dette med større engasjement i undervisningen etter en ekskursjon. Elever som kanskje ikke deltar særlig mye muntlig til vanlig, deltar mer etter en ekskursjon. Dette kan henge i tråd med Gardner sin teori om menneskets intelligens (Imsen, 2014, s. 259). Ekskursjon som undervisningsmetode kan gjøre at flere elever føler de sitter igjen med kunnskap som de kan formidle og forklare i senere tid. Intervjuobjekt a forklarer og beskriver dette under intervjuet. Læreren sier at skolen er for teoretisk lagt opp, og mener at det kan være bra for elever å komme seg ut av klasserommet. Det kommer likevel ikke frem i intervjuet om disse elevene gjør det bedre på prøver i etterkant av en ekskursjon, og om karaktersnittet stiger.

Konklusjon

6.0 Konklusjon

I forskningen min ønsket jeg å se nærmere på bruken av ekskursjon som undervisningsmetode i samfunnsfag. Gjennom forskningen ville jeg undersøke hvordan og hvorfor ekskursjon blir brukt i undervisningen. Jeg ville også undersøke om ekskursjon kunne være med på å øke kompetansen hos elevene. Problemstillingen min ble derfor: ”Hvordan og hvorfor bruker lærere ekskursjon i samfunnsfag for å øke kompetansen hos elevene?”.

I forskningsarbeidet mitt fant jeg ut følgende: En ekskursjon kan være mer enn en guidet tur der elevene skal observere og ta i mot informasjon. En kan dra linjer mellom en ekskursjon og feltarbeid, som inneholder mer elevaktivitet. Det å planlegge en ekskursjon krever mye forarbeid både for læreren og klassen. Grunnen til dette er fordi det er nødvendig at elevene vet hva de skal lære og gjøre under ekskursjonen. Etterarbeidet er minst like viktig som forarbeidet. Årsaken til dette er fordi lærerne skal vurdere utbyttet av ekskursjonen, og vurdere elevene gjennom en form for prøve. Vurderingen av elevene etter en ekskursjon kan variere, men det er viktig å se utbyttet hos elevene, og om ekskursjonen hadde en virkning for å øke kompetansen.

I tillegg kan dataene være med å belyse problemstillingen min på flere punkter. Det første punktet er at ekskursjon kan være en god undervisningsmetode hvis den er godt planlagt på forhånd. Man må forberede seg mye, og det viktig at forkunnskapene sitter på plass hos elevene. Lærerne i dette forskningsarbeidet sier seg enig i at forarbeidet er viktig. De går gjennom teori med klassen først, slik at elevene er forberedt på hva de har i vente under ekskursjonen. Det andre punktet er at læreren mener det er viktig med etterarbeid, men at det kan være vanskelig å vurdere elevene, og utbyttet de fikk av å dra på ekskursjonen. Dette mener jeg er en svakhet hos lærerne, og noe de må ha planlegge grundigere før de drar på ekskursjonen. For det tredje forklarer lærerne at ekskursjon kan fungere bra som undervisningsmetode fordi denne type undervisning treffer flere elever, og kan gjøre at det enklere for elevene å forstå det faglige innholdet i undervisningen. Det kommer ikke frem i intervjuene om lærerne mener at ekskursjon er ment mer for de som har utfordringer med å lære teori, men det kan tenkes at lærerne har et ekstra fokus på disse elevene under ekskursjonen. For det fjerde kommer det sterkt frem at lærerne vil bruke ekskursjon som undervisningsmetode for å motivere elevene, og gi dem nye læringsarenaer. Lærerne poengterer at ekskursjon kan hjelpe på motivasjonen hos elevene, og at ekskursjon kan være

en undervisningsmetode som kan gjøre undervisning mer variert og spennende. Dette er viktig for samholdet og det sosiale i klassen, men det kommer lite frem om ekskursjon faktisk gir elevene større faglige utbytte enn om de skulle lært det samme i klasserommet.

Kilder

Buli-Holmberg, J., & Ekeberg, T. (2016). *Likeverdig og tilpasset opplæring i en skole for alle*. Oslo: Universitetsforlaget.

Christoffersen, L., & Johannessen, A. (2012). *Forskningsmetoder for lærerutdanningen*. Abstrakt forlag AS.

Fjær, O. (2010). Ekskursjoner i skolen – en spennende læringsarena (2.utg.). I Mikkelsen, R. & Sætre, P. J. *Geografididaktikk for klasserommet: En innføringsbok i geografiundervisning for studenter og lærere*. Kristiansand: Høgskoleforlaget

Gardner, H. (1993). *Slik tenker og lærer barn- og slik bør lærere undervise*. Bekkestua Forlag

Imsen, G. (2008). *Elevens verden. Innføring i pedagogisk psykologi*. Oslo: Universitetsforlaget

Jensen, R. (2009). Tilpasset opplæring. I R. Svanberg, H. P. Wille (Red.), *La Stå! Læring – på veien mot den profesjonelle lærer* (1. Utg., s. 197-216). Gyldendal Norsk Forlag AS

Manger, T. (2013). Motivasjon og læring. I Lillejord, S., Manger, T., & Nordahl, T. *Livet i skolen 2: Grunnbok i pedagogikk og elevkunnskap* (2. utg.). Bergen: Fagbokforlaget

Meld. St. 22 (2010 – 2011). Motivasjon – Mestring – Muligheter. Hentet 04.05.17 fra <https://www.regjeringen.no/nb/dokumenter/meld-st-22-2010--2011/id641251/?docId=STM201020110022000DDDEPIS&q=&navchap=1&ch=2>

Noel, A. (2007). Elements of a Winning Field Trip. *Kappa delta pi record*, 44 (1), 43-44.

Opplæringsloven. (1998). *Tilpassa opplæring og tidleg innsats*. Hentet fra https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-61/KAPITTEL_1#§1-1 Hentet 19.05.17

Postholm, M.B & Jacobsen, D.I. (2012). *Læreren med forskerblikk. Innføring i vitenskapelig metode for lærerstudenter*. Kristiansand: Høgskoleforlaget AS

Solerød, E. (2012). *Pedagogiske grunntanker: I et dannesperspektiv*. Oslo: Universitetsforlaget.

Utdanningsdirektoratet. (2013a). *Læreplan i samfunnsfag: Føremål*. Hentet 28. 04.17 fra <https://www.udir.no/kl06/SAF1-03/Hele/Formaal>

Utdanningsdirektoratet. (2013b). *Læreplan i samfunnsfag. Kompetansemål etter 10. Årssteget*. Hentet 04.04.17 fra <https://www.udir.no/kl06/SAF1-03/Hele/Kompetansemal/kompetansemal-etter-10.-arssteget>

Utdanningsdirektoratet. (2013c). *Generelle del av læreplanen: Tilpassa opplæring*. Hentet 19.05.17 fra <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/lareplanverket/generell-del-av-lareplanen/det-arbeidande-mennesket/>

Utdanningsdirektoratet. (2013d). *Generell del av læreplanen: Det arbeidande mennesket*. Hentet 10.05.17 fra <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/lareplanverket/generell-del-av-lareplanen/det-arbeidande-mennesket>

Utdanningsdirektoratet. (2015). *Sentrale verdier for tilpasset opplæring: Prinsippet om tilpasset opplæring bygger på verdier*. Hentet 15.04.17 fra <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/tilpasset-opplaring/sentrale-verdier/>

Utdanningsdirektoratet. (2016). *Åpne dører – klasseledelse i praktisk og variert undervisning*. Hentet 17.05.17 fra <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/klasseledelse/film-apne-dorer--klasseledelse-i-praktisk-og-variert-undervisning/apne-dorer---klasseledelse-i-praktisk-og-variert-undervisning/>

Vedlegg

Vedlegg 1

Intervjuguide

- 1. Hvor lenge har du undervist?
 - 1.1 Hvor lenge har du undervist i samfunnsfag?
 - 1.2 Hvilken utdanning har du innenfor samfunnsfag?
- 2. Hva legger du i begrepet ekskursjon som metode i samfunnsfag?
- 3. Hvor ofte bruker du ekskursjon som en faglig metode i samfunnsfag?
 - 3.1 Hvorfor velger du å bruke ekskursjon som metode i samfunnsfag?
- 4. Hvordan vurderer du denne måten å arbeide på?
 - 4.1 Hva opplever du som fordel/ulempe med denne arbeidsmetoden?
 - 4.2 Hvor viktig opplever du ekskursjon som en god arbeidsmetode?
 - 4.3 Tenker du at det skulle vært mer ekskursjon?
- 5. Opplever du at elevene har utbytte av å dra på ekskursjon i samfunnsfag?
 - 5.1 Hvordan vurderer du elevenes utbytte av ekskursjonen?
- 6. Hvordan forbereder du deg og klassen til ekskursjon?
 - 6.1 Hvordan arbeider du i forkant av ekskursjonen?
 - 6.2 Hvordan arbeider du underveis i ekskursjonen?
 - 6.3 Hvordan arbeider du i etterkant av ekskursjonen? Hvordan organiserer du oppsummering?
- 7. Har du noe du vil legge til?

Vedlegg 2

Julianne Bjordal
Grunnskolelærerstudent på 5-10
Høgskolen på Vestlandet

Til Per Anders Mildal
Håvåsen skole

Forespørsel om å gjennomføre intervju knyttet til bacheloroppgave

Jeg er 3. års lærerstudent ved Høgskolen på Vestlandet. Denne våren skal jeg gjennomføre en undersøkelse, i forbindelse med min bacheloroppgave i pedagogikk og elevkunnskap. Jeg sender deg derfor en forespørsel om å få lov til å gjennomføre en undersøkelse blant lærerne v/Håvåsen skole.

Temaet for oppgaven er «Hvordan bruker lærere ekskursjon i historiefaget for å øke elevenes kompetanse?» Ekskursjon er et tema som har vært aktuelt i mange år og som fremdeles blir brukt i flere fag. Jeg skal ha fokus på ekskursjon i historiefaget for jeg synes det er interessant å se om elevene får noe utbytte av å dra på ekskursjon. Dessuten er det spennende å se om ekskursjon i lokalmiljøet kan gi en større faglig kompetanse enn hva fagbøkene kan.

Jeg er gjennom høgskolen underlagt taushetsplikten og all informasjon som blir samlet inn gjennom denne undersøkelsen vil behandles konfidensielt, og vil bli makulert etter at materialet er analysert og oppgaven er levert.

Ved eventuelle spørsmål, ta gjerne kontakt:
Mob: 986 99 119
E-post: bjordaljulianne@gmail.com

Med vennlig hilsen Julianne Bjordal